

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

PSYCHOLOGIA I PEDAGOGIKA NR 374

Z PRAC POZNAŃSKICH HISTORYKÓW WYCHOWANIA

Księga poświęcona pamięci
Profesora Wiesława Jamrożka
w siedemdziesiątą rocznicę urodzin

Redakcja naukowa

MIKOŁAJ BRENK

KONRAD NOWAK-KLUCZYŃSKI

POZNAŃ 2024

MIKOŁAJ BRENK

ORCID: 0000-0001-6576-7163

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

KONRAD NOWAK-KLUCZYŃSKI

ORCID: 0000-0002-7814-1650

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna Profesora Wiesława Jamrożka

Wstęp

Wiesław Mirosław Jamrozek urodził się 24 sierpnia 1954 roku w Żarach (ówczesne województwo zielonogórskie). Ojciec Mirosław był żołnierzem w stopniu podoficera. Matka Maria, z domu Sękowska, była długoletnią pracowniczką Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch”. W rodzinnym mieście ukończył szkołę podstawową (fot. 1), następnie w 1973 roku Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa. W tym samym roku podjął studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na kierunku pedagogika. Łącząc liczne obowiązki studenta, z powodzeniem realizował się w obszarze życia osobistego. Na trzecim roku studiów, w grudniu 1975 roku, zawarł związek małżeński z absolwentką Instytutu Psychologii UAM, Bożeną Suprynowicz¹ (fot. 2), dyrektorką Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poznaniu, z którą przez wiele lat współpracował w Łużyckiej Szkole Wyższej im. Jana Benedykta Solfy z siedzibą w Żarach².

¹ Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akta doktoranta. Jamrozek Wiesław 1986/86, sygn. 825/308 [b.p.]. AUAM. Życiorys, Poznań, 6 czerwca 1986; Dyplom ukończenia studiów magisterskich, Poznań, 6 października 1977.

² Zob. M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński, *Profesor Wiesław Jamrozek (1954–2021) – pedagog, historyk wychowania*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 118–133.

Fot. 1. Wiesław Jamrozek w wieku szkolnym

Źródło: archiwum rodzinne

Fot. 2. Wiesław Jamrozek z małżonką w czasie studiów

Źródło: archiwum rodzinne

Był ojcem dwóch córek: Katarzyny Sadowskiej (ur. w 1978 roku w Żarach) – obecnie prof. UAM, doktor habilitowanej w zakresie nauk społecznych, kierowniczki powołanego w 2023 roku Laboratorium Pedagogiki Kultury na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM³, oraz Aleksandry Sokalskiej (ur. w 1980 roku w Poznaniu) – obecnie pedagożki i terapeutki. Od kilkunastu lat spełniał się także jako zaangażowany dziadek Krzysztofa, Stanisława, Antoniny, Natalii, Karoliny i Pauliny – „z entuzjazmem odbierał wnuki ze żłobka, z przedszkola, ze szkoły, oglądał z nimi mecze (fot. 3), fundował lody, towarzyszył im na placu zabaw, podczas wizyt lekarskich, był zawsze dla nich”⁴.

Fot. 3. Wiesław Jamrożek z wnukami

Źródło: archiwum rodzinne

³ Zob. *XXX lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1993–2023. Wydanie jubileuszowe*, red. A. Cybal-Michalska, A. Gromkowska-Melosik, K. Kuszak, M. Piorunek, W. Segiet, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2023, s. 244–245.

⁴ K. Sadowska, *Tacie na do widzenia*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 141–142.

Akademicka droga – od studenta do profesora

Wiesław Jamrozek związek z poznańską pedagogiką akademicką rozpoczął, jak wspomniano, w 1973 roku. Podjął wówczas studia na kierunku pedagogika na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, realizowanym wówczas w ramach Instytutu Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych. Wyróżniające wyniki w nauce w szkole średniej dały mu przywilej przyjęcia na studia bez egzaminu wstępnego. Od trzeciego roku studiował w trybie indywidualnym pod opieką naukową Stanisława Michalskiego, ówczesnego kierownika Zakładu Historii i Organizacji Szkolnictwa⁵. Indywidualny tok studiów umożliwił Wiesławowi Jamrozkowi poszerzenie obowiązkowego programu studiów o treści z zakresu nauk historycznych i metodologii badań społeczno-historycznych, realizowanych w Instytucie Historii UAM przez Jerzego Topolskiego⁶.

Po ukończeniu z wyróżnieniem studiów magisterskich w zakresie pedagogiki szkolnej, w czerwcu 1977 roku, Wiesław Jamrozek został zatrudniony od 1 października w Zakładzie Historii Wychowania i Organizacji Szkolnictwa Instytutu Pedagogiki UAM na stanowisku asystenta stażysty (fot. 4)⁷. Była to jednostka stosunkowo młoda – Zakład ten rozpoczął swoje funkcjonowanie w ramach Katedry Pedagogiki 1 września 1967 roku⁸ pod kierownictwem Stanisława Michalskiego⁹, który już na kilka lat przed formalnym powołaniem wskazywał na potrzebę istnienia osobnego zakładu zajmującego się dziejami oświaty i wychowania¹⁰, a także prowadził zespoły magistrantów i doktorantów realizujących prace z tego obszaru¹¹. Jak zapisano w kronice uniwersyteckiej, zagadnieniami historycznymi od 1965 roku miał się zajmować

⁵ Zob. Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za rok szkolny 1959/1962 za rektoratu prof. dra Alfonsa Klafkowskiego, Poznań 1963, s. 234.

⁶ AUAM. Życiorys, Poznań, 6 czerwca 1986.

⁷ Ibidem.

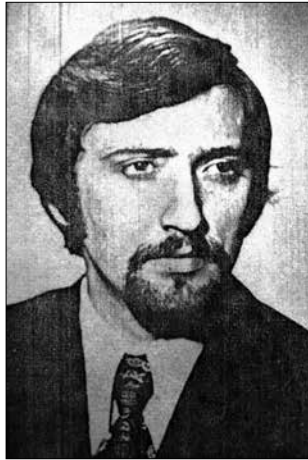
⁸ W. Jamrozek, K. Kabacińska, *Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Wychowania UAM za rok akademicki 2006/2007* (maszynopis), s. 1.

⁹ *Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Wychowania*, „Studia Edukacyjne” 2008, nr 7, s. 330–331.

¹⁰ Warto nadmienić, że Stanisław Michalski wraz z ze Zdzisławem Grotem prowadzili zajęcia z historii wychowania od roku akademickiego 1958/1959, po kilku latach nieobecności tego przedmiotu w programie studiów pedagogicznych. Zob. W. Szulakiewicz, *Historia oświaty i wychowania w Polsce 1944–1956*, Kraków 2006, s. 228.

¹¹ Zob. np. Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za rok szkolny 1956/1957 za rektoratu prof. dra Alfonsa Klafkowskiego, Poznań 1958, s. 116; Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1962/1963–1964/1965 za rektoratu prof. dra Gerarda Labudy, Poznań 1967, s. 289; Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1965/1966–1967/1968 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1969, s. 260; *Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Wychowania*, „Studia Edukacyjne” 2008, nr 7, s. 330–331.

nowo otwarty Zakład Historii Wychowania, a nie jak dotychczas – Zakład Socjologii Wychowania¹². Po dziesięciu latach, tj. 1 września 1975 roku, Zakład Historii Wychowania przekształcony został w Zakład Historii Wychowania i Organizacji Szkolnictwa¹³. Pierwszym kierownikiem był Stanisław Michalski, którego, jak pisał Wiesław Jamrozek, ówczesne zainteresowania badawcze dotyczyły działalności oświatowej wielu wybitnych postaci, m.in. A. Szycówny, S. Sempołowskiej, H. Radlińskiej, A. Kamińskiego, S. Karpowicza, a także kwestii metodologii i dydaktyki historii wychowania, dziejów polskiego szkolnictwa w XX wieku, dziejów oświaty na wsi, dziejów ruchu nauczycielskiego¹⁴.

Fot. 4. Wiesław Jamrozek (1977)

Źródło: Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (AUAM), Akta doktoranta. Jamrozek Wiesław 1986/86, sygn. 825/308

Zakład Historii Wychowania, w którym pracował Wiesław Jamrozek, prowadził badania z zakresu dziejów oświaty, koncentrując się na problematyce edukacyjno-wychowawczej XIX i XX stulecia. Pierwszym problemem naukowo-badawczym jednostki była historia szkolnictwa i doktryn pedagogicznych w Polsce w XX wieku¹⁵,

¹² Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1962/1963–1964/1965 za rektoratu prof. dra Gerarda Labudy, Poznań MCMLXVII, s. 289.

¹³ Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Za lata akademickie 1969/70–1971/72 za rektoratu prof. dr Czesława Łuczaka, Poznań 1975, s. 112.

¹⁴ W. Jamrozek, K. Kabacińska, *Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Wychowania UAM...*, op. cit., s. 1.

¹⁵ Pierwszy dział planu pracy naukowo-badawczej został opracowany pod kątem wywiedzenia szeroko rozumianej genealogii ówczesnego stanu teorii i praktyki pedagogicznej. Z zakresu tej problematyki było przygotowywanych 10 dysertacji doktorskich, z czego cztery miały zostać ukończone w roku akademickim 1967/1968. Ponadto w czerwcu roku akademickiego 1967/1968

drugim – działalność dydaktyczno-wychowawcza szkół¹⁶. Trzeci problem naukowo-badawczy dotyczył pracy szkoły rolniczej w środowisku wiejskim, był przedmiotem zainteresowań S. Michalskiego, który przygotował do druku rozprawę *Szkoła rolnicza a środowisko wiejskie*. Oprócz ogólnych problemów naukowo-badawczych, S. Michalski zajmował się metodologią historii wychowania, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotu badań, metod oraz miejsca historii wychowania w systemie nauk społecznych. Ponadto Jan Hellwig przygotował rozprawę doktorską *Kształcenie i dokształcanie nauczycieli w programie działalności Związku Nauczycielstwa Polskiego w latach 1945–1965*¹⁷. Na przełomie lat 60. i 70. XX wieku praca badawcza poznańskich historyków wychowania skupiała się także wokół takich zagadnień jak: historia szkolnictwa i doktryn pedagogicznych w Polsce w XX wieku, postępowe tradycje pedagogiczne i doświadczenia pracy szkół eksperymentalnych w Polsce XX wieku oraz zawodowy ruch nauczycielski, system wychowawczy w szkołach rolniczych i jego integracja z potrzebami społeczno-kulturalnymi środowiska, metodologia historii wychowania ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotu badań, metod badawczych właściwych tej dyscyplinie oraz jej miejsce w systemie nauk humanistycznych¹⁸. Nad wymienioną problematyką koncentrowała się nie tylko uwaga pracowników Zakładu Historii Wychowania: kierownika S. Michalskiego, Jana Hellwiga oraz Ewy Kijas, ale także osób współpracujących z Zakładem oraz studentów przygotowujących prace dyplomowe. Pracownicy Zakładu prowadzili zajęcia dydaktyczne na studiach dziennych i zaocznych – wykłady kursowe, ćwiczenia, seminaria i proseminaria oraz wykłady monograficzne z historii wychowania. Ponadto brali udział w popularyzacji wiedzy, współpracując z wieloma organizacjami oraz placówkami naukowo-badawczymi i społecznymi¹⁹.

został ukończony przewód doktorski S. Kędzierskiego, który przedstawił dysertację *Społeczno-pedagogiczna funkcja domów dziecka w województwie zielonogórskim w dwudziestolecie Polski Ludowej*.

¹⁶ Zespół pracujący nad realizacją planu naukowo-badawczego działalności dydaktyczno-wychowawczej szkół rolniczych przygotował pod kierunkiem Stanisława Michalskiego zbiorową publikację *Praca wychowawcza w szkołach rolniczych województwa poznańskiego*, która wyszła drukiem w 1964 roku. W opracowaniu owej publikacji udział wzięło 8 osób, z czego 3 osoby były w tym czasie pracownikami Katedry Pedagogiki – B. Bromberek, S. Michalski oraz S. Szajek. W 1968 roku zespół pracował, na zlecenie PZWS w Warszawie, nad publikacją *Organizacja pracy dydaktyczno-wychowawczej w szkołach przysposobienia rolniczego*.

¹⁷ Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1965/1966 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1969, s. 260–261.

¹⁸ K. Nowak-Kluczyński, *Historia dyscypliny pedagogiki na Uniwersytecie Poznańskim oraz Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w stulecie istnienia – próba rekonstrukcji*, „Studia Edukacyjne” 2020, nr 58, s. 201–206.

¹⁹ Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1968/1969–1969/1970 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1971, s. 202; Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1969/1970–1971/1972 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1975, s. 354–355.

Rok 1978 stanowił dla Wiesława Jamrożka przerwę w pracy naukowej (fot. 5). Od stycznia odbywał czynną służbę wojskową w Szkole Oficerów Rezerwy w Łodzi oraz praktykę w jednostce Śląskiego Okręgu Wojskowego. W grudniu otrzymał promocję i nominację na stopień podporucznika, po czym został przeniesiony do rezerwy²⁰.

Fot. 5. Wiesław Jamrozek w mundurze wojskowym (1978)

Źródło: archiwum rodzinne

W styczniu 1979 roku wrócił do pracy uczelnianej na stanowisku asystenta. Swoje prace badawcze poświęcał wówczas m.in. poglądom działaczy oświatowych i teoretyków związanych z ruchem ludowym w latach 1895–1939, co zaowocowało otwarciem w marcu 1984 roku przewodu doktorskiego kierowanego przez Stanisława Michalskiego i złożeniem w 1986 roku rozprawy doktorskiej *Idee edukacyjne ruchu ludowego II Rzeczypospolitej*, którą pozytywnie ocenili recenzenci – profesorowie: Józef Burszta, Tadeusz Wieczorek oraz Józef Ryszard Szaflik. W rezultacie obrony, która miała miejsce 30 czerwca 1986 roku, Wiesław Jamrozek otrzymał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki w dyscyplinie historia wychowania (fot. 6)²¹. 1 października 1986 roku został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Historii Wychowania UAM. W styczniu 1991 roku – w czasie kulminacji przemian społeczno-politycznych we wschodniej Europie – odbył miesięczny staż naukowy na Uniwersytecie im. Iwana Franki we Lwowie.

²⁰ AUAM. Życiorys, Poznań, 6 czerwca 1986.

²¹ AUAM. Zawiadomienie o nadaniu stopnia naukowego doktora (1986).

Fot. 6. Uroczystość promocji doktorskiej Wiesława Jamrożka

Źródło: archiwum rodzinne

Zakład Historii Wychowania od 1993 roku działał w ramach Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM. Współpracownikami Wiesława Jamrożka – wówczas doktora – w tej jednostce organizacyjnej kierowanej przez Stanisława Michalskiego byli początkowo: Jan Hellwig i Ewa Kijas, a następnie Krzysztof Kabziński, Łucja Kabzińska, Dorota Żołądz, Piotr Grzelak, Katarzyna Majewicz. Z Zakładem w tym okresie związana była przejściowo również Pracownia Pedagogiki Porównawczej (przekształcona później w odrębny zakład), skupiająca następujących pracowników: Eugenię Potulicką, Zbyszko Melosika, Aleksandrę Boroń i Hannę Bursztę. Z kolei kadrę Zakładu, kiedy funkcję kierownika pełnił Jan Hellwig, stanowili Wiesław Jamrozek i Dorota Żołądz-Strzelczyk (którzy po uzyskaniu habilitacji zostali zatrudnieni na stanowiskach profesorów nadzwyczajnych) oraz Waldemar Bojarski i Justyna Gulczyńska²².

²² W. Jamrozek, *W pięćdziesięciolecie Zakładu Historii Wychowania Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, w: *Wielkopolska i Wielkopole w dziejach polskiej edukacji. Księga jubileuszowa z okazji 50-lecia Zakładu Historii Wychowania na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, red. E. Głowacka-Sobiech, K. Kabacińska-Łuczak, Poznań 2017, s. 59.

Stopień doktora habilitowanego W. Jamrozek otrzymał 30 października 1995 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie historia – specjalność: historia oświaty i szkolnictwa. Przedstawił rozprawę *Idee edukacyjne polskiej socjalnej demokracji w Galicji do 1918 roku*. Stopień ten został nadany uchwałą Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM (zatwierdzoną następnie przez CK ds. TNiSN). Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli profesorowie: Czesław Majorek, Tadeusz Jałmużna i Jan Hellwig. Przedmiotem rozprawy było stanowisko, jakie zajmowała wobec zagadnień edukacji galicyjska partia socjalistyczna. W pracy tej podkreślono, że idee i programy socjalizmu galicyjskiego, deklarującego walkę z wszelką krzywdą i nędzą, a zarazem eksponującego hasła narodowe, obejmowały swoim zakresem również problematykę edukacyjną²³.

W 1999 roku Wiesław Jamrozek otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego UAM, w 2001 roku objął funkcję kierownika Zakładu Historii Wychowania²⁴ i tym samym z powodzeniem przez dwadzieścia kolejnych lat był liderem poznańskich historyków wychowania, umiejętnie kontynuującym najlepsze tradycje poprzedników na tym stanowisku: Stanisława Michalskiego, kierującego Zakładem Historii Wychowania przez dwadzieścia trzy lata²⁵, oraz Jana Hellwiga, który funkcję kierownika piastował przez dziewięć lat²⁶. W. Jamrozek w swych rozważaniach, refleksjach i artykułach nieustannie podkreślał znaczącą rolę w rozwoju poznańskiej uniwersyteckiej historii wychowania swych poprzedników. Ich portrety wiszące w gabinecie Profesora były nieodzownym elementem pamięci o poprzednikach.

²³ Zob. Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi, profesorowi nadzwyczajnemu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2014 (maszynopis).

²⁴ *Prof. dr hab. Wiesław Jamrozek, w: XXX lat Wydziału Studiów Edukacyjnych...*, op. cit., s. 284.

²⁵ Stanisław Michalski był uznawany powszechnie w środowisku polskich historyków edukacji, a także i pedagogów za twórcę „poznańskiej szkoły historii wychowania” (jego zainteresowania badawcze dotyczyły działalności oświatowej wielu wybitnych postaci, m.in. A. Szcycówny, S. Sempołowskiej, H. Radlińskiej, A. Kamińskiego, S. Karpowicza, kwestii metodologii i dydaktyki historii wychowania, dziejów polskiego szkolnictwa XX wieku, dziejów oświaty na wsi, dziejów ruchu nauczycielskiego). Zob. S. Sierpowski, J. Malinowski, *Stanisław Michalski (1828–1990) pedagog, historyk wychowania (w:) Sylwetki sławnych i zasłużonych absolwentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, Poznań 2019, s. 151–152; M. Brenk, *Stanisław Michalski (1928–1990) – twórca poznańskiej szkoły historii wychowania*, „Studia Paedagogica Ignatiana” 2022, nr 2, s. 93–110.

²⁶ Prace badawcze S. Hellwiga koncentrowały się wokół dziejów wychowania XIX i XX wieku, szczególnie dziejów kształcenia nauczycieli i zawodowego ruchu nauczycielskiego, dziejów oświaty pozaszkolnej i szkolnictwa (zwłaszcza z obszaru Wielkopolski), metodologii historii wychowania i dziejów historiografii edukacyjnej oraz dydaktyki historii wychowania. Zob. *Sprawozdanie z działalności Zakładu...*, op. cit., s. 330–331.

W okresie pierwszych lat zarządzania Zakładem przez W. Jamrożka, skład zespołu współpracowników obejmował profesor Dorotę Żołądź-Strzelczyk oraz doktorów: Edytę Głowacką-Sobiech, Justynę Gulczyńską, Katarzynę Kabacińską, Krzysztofa Ratajczaka, tymczasowo także Agnieszkę Gromkowską-Melosik. Do grona doktorantów należeli: Joanna Kowalska, Robert Jankowiak, Sylwia Hubicka, Kamilla Łozowska i Mikołaj Brenk. Wśród doktorantów pojawiła się również Aleksandra Sokalska. W kolejnych latach z grupy tej odeszli: A. Gromkowska-Melosik (przenosząc się do innego zakładu Wydziału Studiów Edukacyjnych), J. Kowalska, R. Jankowiak, S. Hubicka oraz K. Łozowska (ta ostatnia, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora). Dołączyli natomiast, na początku jako doktoranci, a później jako doktorzy: Michał Nowicki i Konrad Nowak-Kluczyński²⁷.

W 2003 roku, z okazji dziesięciolecia Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM, Wiesław Jamrozek zwracał uwagę na fakt, iż „prace naukowo-badawcze i dydaktyczne w Zakładzie od początku jego istnienia rozwijały się stosunkowo pomyślnie. Świadczyły i świadczą o tym nadal: coroczny przyrost publikacji naukowych, pozycja naukowa zajmowana w kraju i kontakty zagraniczne, nagrody rektorskie i resortowe oraz awanse jego pracowników”²⁸. Rola rozwijanego przez W. Jamrożka Zakładu była dostrzegana również przez liderów czołowych polskich ośrodków akademickich zajmujących się dziejami edukacji. W 2007 roku Władysława Szulakiewicz w następujący sposób charakteryzowała środowisko historyków oświaty z Poznania: „Dzięki konferencjom naukowym organizowanym przez poznański ośrodek i wielu innym projektom badawczym oraz publikacjom znani są w Polsce Profesor Dorota Żołądź-Strzelczyk i Profesor Wiesław Jamrozek”²⁹.

W ostatnich latach życia Profesor aktywnie kierował zespołem poznańskich historyków edukacji oraz wzbogacał swój dorobek naukowy. 16 września 2016 roku został mu nadany tytuł profesora zwyczajnego nauk społecznych, który osobiście odebrał z rąk prezydenta RP Andrzeja Dudy w Pałacu Prezydenckim (fot. 7)³⁰.

²⁷ W. Jamrozek, *W pięćdziesięciolecie Zakładu Historii Wychowania...*, op. cit., s. 60.

²⁸ W. Jamrozek, *Z dziejów poznańskiej historii wychowania*, w: *Uniwersytet. Społeczeństwo. Edukacja*, red. W. Ambroziak, K. Przyszczypkowski, Poznań 2004, s. 292.

²⁹ W. Szulakiewicz, *Historia wychowania w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza*, Warszawa 2007, s. 23.

³⁰ *Postanowienie nr 115.9.2016 Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 września 2016 r. w sprawie nadania tytułu profesora*, M.P.2016.1140; *Nominacje profesorskie w Pałacu Prezydenckim*: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/nominacje/art,29,nominacje-profesorskie-w-palacu-prezydenckim.html> (dostęp: 30.05.2021).

Fot. 7. Wiesław Jamrożek wraz z małżonką i wnukami podczas uroczystości nominacji profesorskich w Pałacu Prezydenckim

Źródło: archiwum rodzinne

W 2017 roku Zakład Historii Wychowania pod kierunkiem Wiesława Jamrożka obchodził jubileusz pięćdziesięciolecia istnienia. W dniach 25–26 września miały miejsce uroczystości z tym związane pod przewodnim tytułem „Wielkopolska i Wielkopole w dziejach edukacji”. Z tej okazji w murach uczelni odbyła się uroczysta konferencja naukowa „Myśl edukacyjna wczoraj i dziś”, w której udział wzięło wielu znamienitych historyków wychowania oraz gości z całej Polski – przedstawiciele środowisk akademickich z Warszawy, Krakowa, Gdańska, Torunia, Poznania, Białegostoku, Bydgoszczy, Szczecina, Łodzi, Wrocławia, Tomaszowa Mazowieckiego i Katowic. Wiesław Jamrożek w swym wystąpieniu przypomniał rezultaty badań z zakresu historii wychowania w poznańskim ośrodku naukowym, a także genezę systematycznych badań w tej dziedzinie. Przytoczył dzieje Zakładu Historii Wychowania, przedstawiając sylwetki jego kierowników oraz pracowników na przestrzeni pięćdziesięciu lat, a także dokonał analizy aktualnego stanu zainteresowań naukowych i prowadzonych badań wśród poznańskich historyków edukacji³¹. Na tejsze uroczystości podkreślając osiągnięcia w upowszechnianiu myśli edukacyj-

³¹ M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński, *50 lat Zakładu Historii Wychowania na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2017, nr 3–4, s. 232–233.

nej, dziekan Agnieszka Cybal-Michalska złożyła pracownikom Zakładu gratulacje w imieniu całej społeczności Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM³². Wskazywała na ważną rolę kontekstu historycznego w badaniach pedagogicznych oraz znaczący wkład, jaki w rozwój polskiej i światowej pedagogiki wnieśli pracownicy i współpracownicy Zakładu (fot. 8)³³.

Fot. 8. Prof. Wiesław Jamrozek odbierający gratulacje z rąk Dziekan WSE UAM prof. Agnieszki Cybal-Michalskiej (25.09.2017)

Źródło: Archiwum WSE UAM

W listach gratulacyjnych, składanych na ręce kierownika Zakładu, przybyli goście zwracali uwagę na fakt, iż „jednostka ta swoimi oryginalnymi badaniami i »siłą« personalną stała się najprzedniejszą w kraju³⁴, której praca dydaktyczna, a zwłaszcza naukowa jest szeroko znana i doceniana w środowisku polskich historyków wychowania [...], a poznańska szkoła nowoczesnych badań metodologicz-

³² List gratulacyjny Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM prof. zw. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej oraz całej społeczności wydziałowej z dnia 25 września 2017 roku.

³³ K. Nowak-Kluczyński, M. Brenk, *Jubileusz 50-lecia Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, „Łużyckie Zeszyty Naukowe” 2017, nr 10–11, s. 98–100.

³⁴ List gratulacyjny zespołu pracowników Katedry Historii Wychowania i Pedagogiki Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 25 września 2017 roku.

nych i merytorycznych w historii wychowania [...] świadczy o znakomitej kondycji naukowej Zakładu³⁵. Podkreślano, iż Zakład Historii Wychowania kierowany przez Wiesława Jamrożka „dostarcza środowisku akademickiemu cennych materiałów związanych z naszą kulturą historyczną i kształtowaniem tożsamości [...] poznania naszych dziejów³⁶, a jego pracownicy nie ustawali w swej pracy, nie mieli potrzeby burzenia, ale umacniania i dalszego trwania. Zasluguje to na uznanie i szacunek³⁷. Jubileuszowe życzenia realizacji nowych celów i wszelkiej pomyślności w dalszej pracy naukowej³⁸ oraz satysfakcji z podejmowanych i prowadzonych badań naukowych³⁹ świadczyły o doniosłej roli badawczej pracowników Zakładu.

Podczas wyborów kierowników zakładów, pracowni i laboratoriów WSE UAM, przeprowadzonych 18 grudnia 2020 roku, pracownicy Zakładu Historii Wychowania jednogłośnie opowiedzieli się za wyborem Wiesława Jamrożka na kolejną kadencję kierownika Zakładu.

Pozostawiony przez Wiesława Jamrożka Zakład Historii Wychowania w 2021 roku stanowił silny ośrodek historii myśli pedagogicznej w Polsce⁴⁰ (fot. 9). Podczas kierowania Zakładem przez Profesora pracownicy naukowo-dydaktyczni systematycznie zdobywali stopnie naukowe doktora habilitowanego i doktora. Przełożyło się to również na dalszy rozwój w tym zakresie. Z początkiem roku akademickiego 2023/2024 w Zakładzie Historii Wychowania zatrudnionych było pięciu samodzielnych pracowników naukowych: prof. zw. dr hab. Dorota Żołądź-Strzelczyk – kierowniczka; czterech doktorów habilitowanych, profesorów UAM: Justyna Gulczyńska, Edyta Głowacka-Sobiech, Katarzyna Kabacińska-Łuczak, Krzysztof Ratajczak; czterech doktorów: Mikołaj Brenk, Konrad Nowak-Kluczyński, Michał Nowicki, Anna Wojewoda; oraz dwie doktorantki: Paulina Dawid, Sarah Taylor-Jaskólska. W wyniku zmian strukturalnych związanych z wielością naukowych

³⁵ List gratulacyjny z okazji Jubileuszu Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu od pracowników Katedry Historii Wychowania Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie z dnia 25 września 2017 roku.

³⁶ List gratulacyjny pracowników Instytutu Nauk o Wychowaniu w Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum w Krakowie z dnia 25 września 2017 roku.

³⁷ List gratulacyjny społeczności Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej z dnia 25 września 2017 roku.

³⁸ List gratulacyjny Kierownik Katedry Historii Wychowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku prof. zw. dr hab. Elwiry Kryńskiej wraz z Pracownikami z dnia 25 września 2017 roku.

³⁹ List gratulacyjny Pracowni Historii Oświaty i Wychowania Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 25–26 września 2017 roku.

⁴⁰ K. Nowak-Kluczyński, *Pedagogika na Uniwersytecie Poznańskim i na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 1919–2023*, w: *XXX lat Wydziału Studiów Edukacyjnych...*, op. cit., s. 399.

Fot. 9. Zakład Historii Wychowania w czerwcu 2017 roku

Źródło: Archiwum Zakładu Historii Wychowania WSE UAM

plaszczyn, 1 maja 2024 roku⁴¹ powołany został Zakład Historii Kultury i Edukacji, w którym zatrudnionych jest trzech samodzielnych pracowników naukowych: prof. zw. dr hab. Dorota Żołądz-Strzelczyk, która w głosowaniu została jednogłośnie wybrana na kierowniczkę Zakładu, dwóch doktorów habilitowanych, profesorów UAM: Katarzyna Kabacińska-Łuczak, Krzysztof Ratajczak; czterech doktorów: Mikołaj Brenk, Konrad Nowak-Kluczyński, Michał Nowicki, Anna Wojewoda; oraz doktorantka Sarah Taylor-Jaskólska⁴².

Zakład Historii Kultury i Edukacji WSE UAM w Poznaniu w dobie współczesnej, kontynuując najlepsze tradycje kształcenia i badań naukowych Zakładu Historii Wychowania, prężnie rozwija zainteresowania badawcze koncentrujące się wokół takich zagadnień jak: dzieje edukacji i oświaty od czasów średniowiecza do XX wieku, dzieje rodziny, dzieje dziecka i dzieciństwa, dzieje kobiet, dzieje organizacji

⁴¹ Zarządzenie nr 433/2023/2024 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 24 kwietnia 2024 roku w sprawie zmian organizacyjnych na Wydziale Studiów Edukacyjnych.

⁴² W strukturze Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM znalazło się także Laboratorium Historii Wychowania XIX i XX wieku, w którym swą działalność dydaktyczno-naukową kontynuują: Justyna Gulczyńska i Edyta Głowacka-Sobiech wraz z doktorantką Pauliną Dawid.

młodzieżowych, nauczyciel w dawnych wiekach, gry, zabawy i zabawki dziecięce w ujęciu historycznym, dzieje pracy socjalnej i opieki społecznej, dzieje edukacji filozoficznej, dzieje poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki, oświata polonijna, biografistyka historyczno-pedagogiczna.

Zainteresowania i badania naukowe Wiesława Jamrożka⁴³

Wiesław Jamrozek był autorem, a w kilkunastu przypadkach redaktorem i współredaktorem, w sumie ponad dwustu trzydziestu publikacji naukowych. Opublikował dwie monografie autorskie (fot. 10), dwie książki współautorskie oraz dwanaście książek pod redakcją i współredakcją, ponad sto artykułów i rozpraw w zbiorowych wydawnictwach książkowych i w wydawnictwach ciągłych (w tym trzynaście artykułów i rozpraw w wydawnictwach zagranicznych z Rosji, Słowacji i Francji). Na bogaty dorobek publikacyjny składają się również liczne recenzje naukowe, sprawozdania, noty, biogramy i hasła w wydawnictwach o charakterze słownikowym czy encyklopedycznym. O pracach naukowych W. Jamrożka prof. Karol Poznański pisał, że „wyróżniają się rzetelnością warsztatową i klarownością narracji. Cechuje je wysoki standard metodologiczny – wyczuwa się w nich »szkołę« prof. Jerzego Topolskiego. Od swojego drugiego mentora prof. Stanisława Michalskiego wzięł wrażliwość na sprawy ludzkie i »socjalne«, tak typowe dla szeroko pojętej edukacji społecznej na polskiej wsi we wszystkich trzech zaborach, jak również w latach Polski powojennej”⁴⁴.

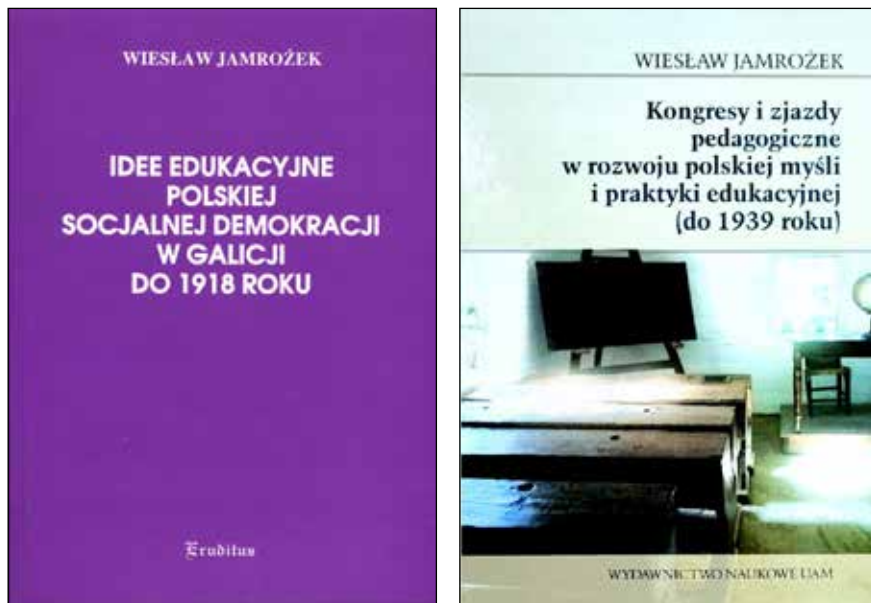
Zainteresowania naukowe Wiesława Jamrożka i związane z nimi prace badawcze w dziedzinie historii wychowania, dotyczące dziejów edukacji XIX i XX wieku, obejmowały w szczególności takie zagadnienia jak:

- ideologie wychowawcze i działalność edukacyjną polskich ruchów politycznych i społecznych w XIX i XX stuleciu;
- dzieje edukacji obywatelskiej na ziemiach polskich i w Polsce – do 1939 roku;
- dzieje polskiej oświaty pozaszkolnej, dzieje wychowania w rodzinie i opieki nad dzieckiem;
- edukację i aktywność oświatową kobiet na ziemiach polskich w XIX i XX stuleciu;
- polskie kongresy i zjazdy pedagogiczne – do 1939 roku;
- biografistykę historyczno-edukacyjną;

⁴³ Podział nurtów zainteresowań Wiesława Jamrożka oraz wskazanie kluczowych osiągnięć przyjęliśmy za jego własnym podsumowaniem dorobku zamieszczonym we *Wniosku o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr hab. Wiesławowi Jamrożkowi, profesorowi nadzwyczajnemu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*.

⁴⁴ K. Poznański, *Profesor Wiesław Jamrozek (1954–2021). Wspomnienie*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 147.

- dzieje kształtowania się w Polsce historii wychowania jako dyscypliny naukowej i przedmiotu kształcenia pedagogicznego wraz z jej metodologią⁴⁵.

Fot. 10. Monografie autorskie Wiesława Jamrożka

Wymienione powyżej obszary wzajemnie się przenikają i wiele konkretnych przedsięwzięć można z powodzeniem włączyć jednocześnie do kilku zakresów tematycznych. W bogatym dorobku naukowo-badawczym i publikacyjnym Profesora znaleźć można również szereg odrębnych opracowań⁴⁶, których nie można wprost zakwalifikować do wskazanych obszarów, a które w części były rezultatem szerokich zainteresowań naukowo-badawczych. W ostatnich latach życia w związku z włączeniem się w realizację zespołowego projektu badawczego poświęconego Komisji Edukacji Narodowej⁴⁷, w kręgu zainteresowań naukowo-badawczych znalazły się

⁴⁵ Prof. dr hab. Wiesław Jamrożek, w: *XXX lat Wydziału Studiów Edukacyjnych...*, op. cit., s. 284.

⁴⁶ Obok wspomnianych, wśród tematów wygłoszonych na konferencjach referatów, a także opublikowanych artykułów Wiesława Jamrożka znajdują się takie zagadnienia jak: wychowanie obywatelskie na ziemiach polskich w XIX i XX wieku; reformy szkolne na ziemiach polskich (od XVIII do końca XX wieku); wychowanie w rodzinie polskiej XIX i XX wieku; dzieje oświaty dorosłych na ziemiach polskich w XIX i XX wieku.

⁴⁷ Grant był realizowany w ramach II edycji konkursu na granty Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Był to projekt badawczy historyków wychowania zatytułowany „Komisja Edukacji Narodowej model szkoły i obywatela – koncepcje, doświadczenia i inspiracje”, kierowany przez prof. Kalinę Bartnicką, realizowany był w Instytucie Historii Nauki PAN im. Lu-

także tzw. czasy stanisławowskie, przypadające na ostatni okres istnienia Pierwszej Rzeczypospolitej⁴⁸.

Rezultatem zainteresowań pierwszego z powyższych nurtów, tj. kontekstem edukacyjno-wychowawczym działalności ugrupowań politycznych i społecznych w XIX i XX stuleciu, jest szereg opracowań poświęconych koncepcjom wychowawczym, programom oświatowym i aktywności edukacyjnej polskiego ruchu ludowego i galicyjskiej socjalnej demokracji – środowisk społeczno-politycznych, które odegrały istotną rolę w dziejach narodu polskiego, także w procesie emancypacji szerokich warstw społecznych na ziemiach polskich, wprowadzeniu ich w społeczność i kulturę całego narodu. Zarówno ludowcy, jak i socjalni demokraci, charakteryzując się – jak można to wyrazić, transponując słowa jednego ze współczesnych polskich pedagogów – wiarą w zdolność udoskonalenia człowieka i społeczeństwa dzięki mocy właściwie zorganizowanych wpływów wychowawczych, wskazywali właśnie na doniosłą rolę w tych procesach edukacji⁴⁹. W ramach tego nurtu zainteresowań naukowo-badawczych pewne miejsce zajmuje problematyka koncepcji edukacyjnych i aktywności oświatowej ruchu młodowiejskiego w Drugiej Rzeczypospolitej.

Kilka publikacji, będących rezultatem badań z drugiego obszaru zainteresowań naukowo-badawczych (dzieje edukacji obywatelskiej na ziemiach polskich i w Polsce do 1939 roku), dotyczyło problematyki edukacji obywatelskiej w okresie międzywojennym, obecnej zarówno w koncepcjach tzw. wychowania narodowego, jak i wychowania państwowego.

Co się tyczy trzeciego nurtu zainteresowań naukowo-badawczych (dzieje polskiej oświaty pozaszkolnej), to ich wynikiem było kilkanaście publikacji (w tym trzy współautorskie i cztery w wydawnictwach zagranicznych), dotyczących m.in. polskich uniwersytetów ludowych i ruchu oświatowego w Galicji na przełomie XIX i XX stulecia. Szczególnie dużo uwagi Wiesław Jamrozek poświęcił modelowi wiejskiego uniwersytetu ludowego wypracowanego przez Ignacego Solarza i jego współpracowników, będącego egzemplifikacją tzw. kreatywnego kierunku oświaty pozaszkolnej w Polsce międzywojennej. Wskazywał również na dużą rolę w rozwoju oświaty pozaszkolnej na ziemiach polskich w początkach XX stulecia środowiska związaneego z galicyjskim Towarzystwem Uniwersytetu Ludowego im. Adama Mickiewicza.

dwika i Aleksandra Birkenmajerów w Warszawie. Zob. A. Wałęga, *Projekt badawczy historyków wychowania realizowany z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2013, nr 30, s. 197–199.

⁴⁸ *XXV lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1993–2018. Wydanie jubileuszowe*, red. A. Cybal-Michalska, A. Gromkowska-Melosik, K. Kuszak, M. Piorunek, W. Segiet, Poznań 2018, s. 113.

⁴⁹ Spośród publikacji związanych z tym problemem można zwrócić uwagę m.in. na opracowania zamieszczone w serii wydawniczej pt. „Wychowanie a polityka” ukazującej się w Toruniu pod red. Witolda Wojdyły, czy też w niektórych tomach serii „Galicja i jej dziedzictwo” redagowanych przez Czesława Majorka i Andrzeja Meissnera.

Zainteresowanie dziejami wychowania w rodzinie i opieki nad dzieckiem wpływało z jednej strony ze starań Profesora, związanych z próbą szerszego włączenia się w nurt badań tzw. „społecznej historii wychowania” (eksponującej m.in. społeczne konteksty edukacji i poszerzającej problematykę badawczą historii wychowania o niedoceniane dotąd pola penetracji poznawczej), z drugiej – z nawiązania bliższej współpracy poznańskich historyków wychowania ze środowiskiem bydgoskich historyków edukacji (poświęcającym wiele uwagi w swoich badaniach historyczno-pedagogicznych roli wychowawczej rodziny, wychowaniu rodzinnemu dzieci, edukacji pedagogicznej rodziców)⁵⁰.

Zainteresowania naukowo-badawcze związane z edukacją i aktywnością zawodową kobiet na ziemiach polskich w XIX i XX wieku łączyły się w części z badaniami podejmowanymi nad aktywnością oświatową polskiego ruchu ludowego (w tym ruchu młodowiejskiego) i galicyjskiej socjalnej demokracji (w obu tych środowiskach społecznych i obozach politycznych aktywnie działały kobiety, będąc często animatorkami różnych przedsięwzięć edukacyjnych)⁵¹.

Prace naukowo-badawcze nad polskimi kongresami i zjazdami pedagogicznymi Wiesław Jamrozek zainaugurował pod koniec 1999 roku, włączając się w prace or-

⁵⁰ Rezultatem tej współpracy z ośrodkiem bydgoskim, a właściwie z historykami wychowania Instytutu Pedagogiki Akademii Bydgoskiej, była m.in. organizacja wspólnej konferencji naukowej w Piecyszkach pod Bydgoszczą w 2002 roku nt. „Dziecko w rodzinie i w społeczeństwie” oraz wydanie pod tym samym tytułem dwutomowego wydawnictwa (redaktorami tomu pierwszego, obejmującego czasy starożytności i średniowiecza byli Dorota Żołądź-Strzelczyk i Juliusz Jundziłł, natomiast redaktorami tomu drugiego dotyczącego czasów nowożytnych – Krzysztof Jakubiak i Wiesław Jamrozek). Efektem tej współpracy i wspólnych badań z przedstawicielami ośrodka bydgoskiego (a później gdańskiego) nad dziejami wychowania w rodzinie były też inne publikacje, w tym trzy artykuły przygotowywane przez Wiesława Jamrozka z Krzysztofem Jakubiakiem (wcześniej profesorem Akademii Bydgoskiej i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, a następnie – od 2007 roku – Uniwersytetu Gdańskiego), które zostały wydane pod koniec pierwszej dekady nowego stulecia: jedna w pracy zbiorowej wydanej pod red. Władysławy Szulakiewicz (Toruń 2009), dwie zamieszczone w słowackim piśmie naukowym wydawanym przez Uniwersytet w Żilinie „Acta Humanica”. Ponadto W. Jamrozek opracował również cztery inne artykuły poświęcone wychowaniu w rodzinie oraz trzy teksty dotyczące szeroko rozumianej opieki nad dzieckiem.

⁵¹ Rezultatem tych zainteresowań był m.in. czynny współudział Wiesława Jamrozka w zorganizowaniu dwóch ogólnopolskich konferencji poświęconych roli i miejscu kobiet w edukacji i kulturze polskiej (1996) i działalności kobiet polskich na polu oświaty i nauki (1999). Pokłosiem tych konferencji były opublikowane pod współredakcją W. Jamrozka dwa tomy zbiorowego opracowania pt. *Rola i miejsce kobiet w edukacji i kulturze polskiej* (Poznań 1998, Poznań 2001) i książka pt. *Działalność kobiet polskich na polu oświaty i nauki* (Poznań 2003). W książkach tych W. Jamrozek zamieścił również własne artykuły dotyczące omawianej tutaj problematyki. Ponadto był wykonawcą w projekcie badawczym KBN nt. *Dzieje edukacji kobiet na ziemiach polskich* (realizowanym w latach 1998–2001). Ze środków tego projektu (a także Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM) została sfinansowana publikacja książkowa przygotowana wspólnie z D. Żołądź-Strzelczyk pt. *Studia z dziejów edukacji kobiet na ziemiach polskich* (Poznań 2001).

organizacyjne dotyczące ogólnopolskiej konferencji naukowej pod nazwą „Kongresy i zjazdy pedagogiczne w Polsce w XX wieku” i przygotowując referat naukowy na tę konferencję, który ukazał się w książce wydanej pod redakcją Alicji Kicowskiej⁵².

Wśród zainteresowań naukowo-badawczych Wiesława Jamrożka istotne miejsce zajmowała wspomniana wcześniej biografistyka historyczno-pedagogiczna. Owocem dociekań naukowych z tego zakresu były artykuły w wydawnictwach książkowych oraz ciągłych, a także kilka biogramów w publikacjach o charakterze encyklopedycznym (w tym w *Encyklopedii pedagogicznej XXI wieku*). Przedmiotem zainteresowań Profesora były przede wszystkim takie postacie, jak poznańscy historycy wychowania, którzy w istotny sposób wpłynęli na jego drogę zawodową i naukową – Stanisław Michalski i Jan Hellwig, a także Helena Radlińska, Ignacy i Zofia Solarzowie, Aleksander K. Patkowski.

W swoim dorobku Wiesław Jamrozek miał również artykuły i rozprawy dotyczące niektórych problemów kształtowania się historii wychowania jako dyscypliny naukowej, jej podstaw metodologicznych i zadań badawczych, ośrodków badawczych w tej dziedzinie, nauczania historii wychowania jako przedmiotu i jej miejsca w kształceniu pedagogicznym.

W dorobku publikacyjnym Wiesława Jamrożka znajdują się liczne artykuły i rozprawy, których nie można odnieść wprost do wymienionych nurtów jego zainteresowań naukowo-badawczych. Dotyczą one w szczególności następujących zagadnień: strajków szkolnych polskich dzieci w zaborze pruskim, kształtowania się polskich władz szkolnych w Wielkopolsce w początkach istnienia II RP, reform szkolnych w Polsce do 1939 roku, wojennych losów dziecka polskiego z kresów II RP, działalności opozycyjnej nauczycieli w Polsce w latach osiemdziesiątych, funkcji społeczno-wychowawczej ruchu ogrodnictwa działkowego w Polsce.

Profesor uczestniczył łącznie w sześciu ogólnopolskich projektach badawczych: w trzech o charakterze indywidualnym i w trzech zespołowych. Ostatnim spośród tych pierwszych był własny projekt badawczy finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki (NCN) nt. „Kongresy i zjazdy pedagogiczne w rozwoju polskiej myśli i praktyki edukacyjnej (do 1939 roku)”, którego zwieńczeniem była wydana w 2015 roku monografia stanowiąca podstawę wniosku o nadanie tytułu profesora zwyczajnego⁵³. Z kolei od 2013 roku uczestniczył w znaczącym projekcie badawczym, prowadzonym w Instytucie Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN w Warszawie nt. „Komisji Edukacji Narodowej model szkoły i obywatela – koncepcje, doświadczenia i inspiracje” (był współautorem wniosku). Rezultatem aktywności w tym zespole było wydanie w 2018 roku współautorsko

⁵² Problematyka zjazdów i kongresów pedagogicznych była przedmiotem wspomnianego projektu badawczego realizowanego ze środków NCN, a także dziewięciu artykułów i rozpraw dotyczących tej tematyki.

⁵³ Zob. W. Jamrozek, *Kongresy i zjazdy pedagogiczne w polskiej myśli i praktyki edukacyjnej (do 1939 roku)*, Poznań 2015.

z Jolantą Szablicką-Żak monografii *Komisja Edukacji Narodowej 1773–1794*. Tom XII. *Szkoły w Wydziale Nowogrodzkim*⁵⁴, która jest częścią czternastotomowej serii publikacji będących rezultatem badań zespołu historyków wychowania z kilku polskich ośrodków akademickich, prowadzonych w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, na temat Komisji Edukacji Narodowej model szkoły i obywatela – koncepcje, doświadczenia i inspiracje.

Zdaniem Bogusława Śliwerskiego Wiesław Jamrożek „zawsze z pokorą przyjmował krytyczne uwagi czy sugestie dotyczące koniecznych uzupełnień czy zmian w redagowanych tekstach. Szanował prace innych i doceniał, a przy tym bywał dość surowym krytykiem, co wcale nie powiększało grona Jego sympatyków. Dbał jednak o standardy w badaniach naukowych, o logiczną strukturę rozpraw i merytoryczną poprawność oraz oryginalność”⁵⁵.

Ważne miejsce w pracy naukowej zajmowały regularnie podejmowane przez Profesora aktywności na gruncie regionalnym, które związane były z jego rodzinnymi Łużycami. Wśród nich można wymienić m.in. współkoordynowanie projektu finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska–Saksonia 2007–2013 i bycie głównym redaktorem, powstałej w ramach tego projektu niemiecko-polskiej publikacji naukowej z 2011 roku pt. *Łużyce po obu stronach Nysy*⁵⁶. Innym przykładem działań o tym charakterze było przewodniczenie zespołowi realizującemu badania z zakresu integracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami⁵⁷.

Regularnie współpracował zarówno z krajowymi, jak i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Wśród tych ostatnich należy wskazać szczególnie na bliskie relacje łączące Profesora z Katedrą Pedagogiki Uniwersytetu im. J.A. Komeńskiego w Bratysławie, Uniwersytetem w Luneburgu, z pskowską Filią Rosyjskiej Akademii Narodowej Gospodarki i Państwowej Służby przy Prezydencie Rosyjskiej Federacji, z Leningradzkim (Petersburskim) Państwowym Uniwersytetem im. Aleksandra Puszkina, z Wydziałem Nauk Humanistycznych Uniwersytetu w Żilinie. Utrzy-

⁵⁴ Zob. W. Jamrożek, J. Szablicka-Żak, *Komisja Edukacji Narodowej 1773–1794*, t. XII, *Szkoły w Wydziale Nowogrodzkim*, Warszawa 2018.

⁵⁵ B. Śliwerski, *Pożegnanie Profesora Wiesława Jamrożka*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 145.

⁵⁶ Była to publikacja w podwójnej wersji językowej, polsko-niemieckiej wraz z tomem streszczeń w języku serbołużyckim, współfinansowana ze środków Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007–2013. *Łużyce po obu stronach Nysy. Die Lausitz auf beiden seiten der Neiße*, pod red. W. Jamrożka, I. Kumor-Pilarczyk, J. Tarniowego, Żary 2011.

⁵⁷ W roku akademickim 2012/2013 przewodniczył zespołowi realizującemu badania z tego zakresu w ramach projektu ŁWSH w Żarach współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego POKL. Zob. *Powiatowa ścieżka reintegracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w powiecie żagańskim*, Raport z badań przygotowany przez zespół badawczy w składzie: Elżbieta Papiór, Katarzyna Sadowska, Bożena Jamrożek, Joanna Dalkowska, Urszula Komarnicka, Wiesław Jamrożek (przewodniczący zespołu), Żary 2013.

mywał ponadto relacje ze związkiem Serbołużyczan „Domowina” oraz Instytutem Serbołużyckim w Budziszynie. Prowadził liczne kwerendy biblioteczne i archiwalne, m.in. we Lwowie, w Wilnie, Berlinie, Luneburgu, Bratysławie i Żilinie⁵⁸.

W toku swej pracy naukowej Profesor brał czynny udział w wielu konferencjach polskich i zagranicznych, zasiadał w komitetach naukowych. Nie sposób wyliczyć wszystkich uczelnianych czy wydziałowych komisji, w których uczestniczył.

Działalność organizacyjna Wiesława Jamrożka

W biografii naukowej Wiesława Jamrożka znaczące miejsce zajmuje organizacja konferencji i sympozjów naukowych zarówno o charakterze ogólnokrajowym, jak i międzynarodowym. Był organizatorem (współorganizatorem) w sumie dziewięciu konferencji naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym oraz jednego, odbywającego się corocznie od 2008 roku, ogólnopolskiego Seminarium Naukowego poświęconego warsztatowi badawczemu współczesnego historyka wychowania. Uczestniczył ponadto w wielu konferencjach naukowych ogólnokrajowych i międzynarodowych. Okresem największej aktywności w tym zakresie były lata 2006–2012, kiedy to wziął udział w czterdziestu przedsięwzięciach tego rodzaju, w tym w ośmiu międzynarodowych konferencjach naukowych zorganizowanych w tym czasie poza granicami kraju⁵⁹.

Był pomysłodawcą i organizatorem cyklicznych spotkań historyków wychowania na Seminariach Naukowych „Warsztat badawczy współczesnego historyka wychowania” w Domu Pracy Twórczej i Wypoczynku w Obrzycku⁶⁰ (fot. 11). Podkreślał

⁵⁸ K. Poznański, *Profesor Wiesław Jamrozek (1954–2021)...*, op. cit., s. 148.

⁵⁹ Zob. Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi..., op. cit.

⁶⁰ Na spotkaniach tych poruszano następujące zagadnienia: „Badania regionalne w polskiej historii wychowania” (24–25 czerwca 2008 roku), „Interdyscyplinarność badań we współczesnej historii edukacji” (3–4 czerwca 2009 roku), „Warsztat badawczy współczesnego historyka wychowania” (28–29 czerwca 2010 roku), „Ikonografia w badaniach historyczno-pedagogicznych” (28–29 czerwca 2011 roku), „Egodokumenty w badaniach historyczno-pedagogicznych” (19–20 czerwca 2012 roku), „Tradycje pedagogiczne we współczesnej historiografii” (26–27 czerwca 2013 roku), „Czasopiśmiennictwo w badaniach historyczno-pedagogicznych” (4–5 czerwca 2014 roku), „Problemy edycji źródeł historycznych (17–18 czerwca 2015 roku), „Źródła materialne w badaniach historyczno-pedagogicznych” (15–16 czerwca 2016 roku), „Gromadzenie i ochrona źródeł szkolnych” (27–28 czerwca 2017 roku), „Dzieje edukacji w czasopiśmiennictwie pedagogicznym (27–28 czerwca 2018 roku), „Dźwięki i »ruchome obrazy« w badaniach historyczno-pedagogicznych” (26–27 czerwca 2019 roku). Sprawozdania z corocznych spotkań historyków wychowania były relacjonowane w czasopismach naukowych: M. Nowicki, *Sprawozdanie z Seminarium Naukowego Zakładu Historii Wychowania WSE UAM w Obrzycku (15–16.06.2016)*, pt. *Źródła materialne w badaniach historyczno-pedagogicznych*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2016, nr 35, s. 233; M. Nowicki, *Sprawozdanie z Seminarium naukowego w Obrzycku, 28–29 czerwca 2011 r.*,

oryginalność i wyjątkowość tych corocznych spotkań. Upatrywał w nich szansę rozwijania solidnego warsztatu historyków edukacji przy jednoczesnym zintegrowaniu tego środowiska z ośrodków naukowych w całej Polsce, „dzieląc się swoim warsztatem badawczym z młodym pokoleniem”⁶¹. Te coroczne spotkania w Obrzycku są z powodzeniem kontynuowane, a od 2020 roku organizatorzy – pracownicy Zakładu Historii Wychowania UAM – nazwali je imieniem Profesora Wiesława Jamrożka.

Fot. 11. Wiesław Jamrozek z Krzysztofem Jakubiakiem podczas obrad Seminarium Naukowego w Obrzycku w 2010 roku

Źródło: archiwum prywatne Mikołaja Brenka

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na zagadnienie historii wychowania w kształceniu pedagogicznym – do którego regularnie powracał w swych wypowiedziach Wiesław Jamrozek. Z biegiem lat coraz częściej wykłady i konwersatoria z historii wychowania sytuuje się na marginesie kształcenia pedagogicznego w szkołach

„Biuletyn Historii Wychowania” 2011, nr 27, s. 273–275; M. Nowicki, *Seminarium naukowe nt. „Warsztat pracy współczesnego historyka wychowania” (Obrzycko, 28–29 czerwca 2010)*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2010, nr 26, s. 232–233; K. Kabacińska, *Seminarium naukowe Zakładu Historii Wychowania w Ciążeniu, 3–4 czerwca 2009*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2009, nr 25, s. 244–245; J. Falkowska, *Seminarium naukowe nt. „Badania regionalne w polskiej historii wychowania” – Obrzycko 11–12 czerwca 2008 r.*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2008, nr 24, s. 255–257.

⁶¹ B. Śliwerski, *Pożegnanie Profesora Wiesława Jamrożka*, op. cit., s. 145.

wyższych. W programach kształcenia nauczycieli nie znajduje się odpowiedniego miejsca na nauczanie historii wychowania. Jak pisał, „wielu pedagogom wydaje się, że różne współczesne doświadczenia, koncepcje i teorie są jakby od początku do końca owocem obecnych czasów i że dla ich pełnego zrozumienia nie trzeba wcale sięgać do przeszłości”⁶². Ponadto jego zdaniem przy doborze treści z historii wychowania należy dążyć do poszerzenia zakresu tematyki o treści dotyczące dziejów edukacji w różnych zbiorowościach i środowiskach społecznych, przede wszystkim o zagadnienia z zakresu dziejów wychowania nieinstytucjonalnego, o wychowanie i rozwój człowieka na różnych etapach jego egzystencji. Treści kształcenia trzeba poszerzyć o dzieje opieki, resocjalizacji, oświaty dorosłych czy edukacji zdrowia. Poprawy nauczania historii wychowania w szkołach wyższych Wiesław Jamrozek upatrywał m.in. w postawach nauczycieli akademickich wobec tej dyscypliny, a także w naukowej sile przebicia samych historyków wychowania⁶³.

Jednym z pól działalności W. Jamrożka było redagowanie (w ostatnich latach wspólnie z sekretarzem czasopisma, Krzysztofem Ratajczakiem) „Biuletynu Historii Wychowania”, czołowego periodyku branżowego w kraju, jedyne pismo w Polsce publikującego corocznie aktualną bibliografię swojej dyscypliny naukowej, jednego z trzech czasopism wydawanych w Polsce w dziedzinie historii wychowania (obok „Przeglądu Historyczno-Oświatowego” i „Rozpraw z Dziejów Oświaty”). Inicjatywa powołania czasopisma wyszła od dwójga ówczesnych pracowników Zakładu: D. Żołądź-Strzelczyk oraz W. Jamrożka (pełnił w nim funkcję redaktora naczelnego). Pierwszy numer „Biuletynu Historii Wychowania” ukazał się w 1994 roku, a na wstępie inauguracyjnego numeru jego inicjatorzy napisali:

Uwzględniając dotychczasowe dyskusje (toczone zwłaszcza w gronie osób – założycieli Sekcji Historii Wychowania PTP), zgłaszane w ich toku potrzeby i propozycje, oddajemy do rąk Państwa pierwszy numer Biuletynu Historii Wychowania. W naszym piśmie pragniemy m.in. zamieszczać artykuły i rozprawy przedstawiające rezultaty najnowszych badań w dziedzinie historii edukacji, a także refleksje z zakresu metodologii i teorii historii wychowania, odnotowywać wydarzenia i fakty z przeszłości edukacji o istotnym znaczeniu dla tego fragmentu procesu dziejowego, dokonywać prezentacji ośrodków zajmujących się badaniami w zakresie dziejów oświaty i myśli pedagogicznej oraz upowszechnianiem ich rezultatów, informować o szerszym ruchu naukowym i wydawniczym odnoszącym się do tej dziedziny, jak również o wysiłkach organizacyjnych w zakresie integracji środowiska historyków wychowania (w wymiarze krajowym i międzynarodowym)⁶⁴.

⁶² W. Jamrozek, *Historia wychowania w kształceniu pedagogicznym (wybrane problemy)*, w: *Treści historyczne w nowej koncepcji studiów pedagogicznych*, red. K. Bartnicka, Pułtusk 2007, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor, s. 172–173.

⁶³ Ibidem, s. 174.

⁶⁴ *Od redakcji*, „Biuletyn Historii Wychowania” 1994, nr 1, s. 1.

Od 2002 roku „Biuletyn Historii Wychowania” pełni funkcję oficjalnego organu Towarzystwa Historii Edukacji – powołanego do życia w 2000 roku⁶⁵. Ukazuje się także wersja Biuletynu w języku angielskim – „Bulletin of the History of Education”. Autorkami i autorami zamieszczanych tam artykułów są przede wszystkim pracownicy naukowcy oraz doktoranci, reprezentujący czołowe ośrodki akademickie w Polsce, a także uczeni zagraniczni. Wśród autorów są historycy, historycy wychowania, ale także przedstawiciele innych nauk humanistycznych i społecznych. Tematyka publikowanych artykułów jest bardzo szeroka, zarówno w sensie chronologicznym – od starożytności po czasy współczesne, geograficznym – cywilizacje starożytnego Egiptu, Bliskiego Wschodu, Europa, Polska, jak i w zakresie poruszanej problematyki i ujęć (metodologicznych, źródłowych, historiograficznych, statystycznych). Dominują opracowania dotyczące dziejów wychowania i szkolnictwa, historii różnego rodzaju placówek edukacyjnych. Liczne teksty określić można jako opracowania o charakterze interdyscyplinarnym z pogranicza humanistyki oraz nauk społecznych. Biuletyn cieszy się renomą wykraczającą aktualnie poza granice kraju.

Wiesław Jamrożek brał aktywny udział w życiu organizacyjnym macierzystej uczelni – Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W latach 1993–1996 był członkiem Senatu, a w latach 1996–1999 członkiem Rady Bibliotecznej. Od roku 1993 do 2012 był członkiem w kolejnych kadencjach zwyczajnej Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych, a od 1995 roku (po uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego) uczestniczył w pracach Naukowej Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych. Przejściowo, w 1998 roku, zastępował jednego z prodziekanów WSE, pełniąc obowiązki pełnomocnika Dziekana WSE ds. administracyjnych i finansowych. Kilkakrotnie był powołany w skład Wydziałowej Komisji Budżetowej oraz Wydziałowej Komisji Wydawniczej. Wielokrotnie przewodniczył Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej⁶⁶.

Wiesław Jamrożek był aktywnym członkiem wielu towarzystw i organizacji. Od 2005 roku wchodził w skład Zarządu, pełniąc najpierw funkcję wiceprezesa, a w latach 2008–2020 prezesa Towarzystwa Historii Edukacji⁶⁷, ogólnopolskiej organizacji historyków wychowania, powstałej w 2000 roku, którego celem jest „inspirowanie, organizowanie i popieranie badań nad dziejami edukacji oraz upowszechnianie ich wyników w społeczeństwie w celu podniesienia jego kultury historycznej i pedagogicznej”⁶⁸. Ponadto był członkiem Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej

⁶⁵ W. Jamrożek, „Biuletyn Historii Wychowania”, w: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, red. T. Pilch, t. I, Warszawa 2003, s. 403.

⁶⁶ Zob. Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi..., op. cit.

⁶⁷ I. Szybiak, *Towarzystwo Historii Edukacji*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2002, nr 1–2, s. 164–167.

⁶⁸ D. Apanel, J.E. Dąbrowska, *Sprawozdanie z VI Walnego Zebrania Towarzystwa Historii Edukacji*, Warszawa, 14 stycznia 2016 roku, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2016, nr 3–4, s. 288.

Nauki i Szkolnictwa Wyższego na kadencję 2021–2024. W 2011 roku został wybrany członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych przy Wydziale I Nauk Humanistycznych i Społecznych Polskiej Akademii Nauk, w tym w kadencji 2015–2019 członkiem Prezydium KNP PAN, członkiem jednego z najstarszych polskich towarzystw naukowych, założonego w 1857 roku Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (od 28 maja 2008 roku), oraz członkiem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (uczestniczył aktywnie niemal we wszystkich zjazdach pedagogicznych organizowanych przez tę organizację od 1993 roku).

W. Jamrozek był także członkiem rad redakcyjnych lub naukowych ośmiu polskich czasopism oraz jednego pisma zagranicznego. Jak wspomniano, był redaktorem naczelnym „Biuletynu Historii Wychowania”, ponadto funkcję tę pełnił w redakcji „Łużyckich Zeszytów Naukowych”. Był zastępcą redaktora naczelnego pisma „Dydaktyka Literatury i Konteksty”, członkiem redakcji periodyków naukowych, takich jak: „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, „Ars Educandi”, „Rozprawy z Dziejów Oświaty”, „Studia Pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne”, „Pedagogika. Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie”. W styczniu 2013 roku został formalnie powołany w skład rady redakcyjnej „Acta Humanica” – pisma wydawanego przez słowacki Uniwersytet w Żilinie.

Za osiągnięcia na polu naukowym był wielokrotnie wyróżniany nagrodami rektorskimi oraz wydziałowymi UAM. Otrzymał w sumie siedem nagród Rektora UAM (I, II, III stopnia – indywidualne i zespołowe). W 2006 roku został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi, a w 2013 roku – Medalem Złotym za Długoletnią Służbę.

Znakomitym podsumowaniem dorobku naukowego, dydaktycznego i organizatorskiego Wiesława Jamrożka były recenzje napisane przy okazji starań o uzyskanie tytułu profesora zwyczajnego. Prof. Danuta Koźmian w konkluzji swojej recenzji podkreśliła, że

w dorobku Pana Profesora Jamrożka jest oczywista i godna pochwały konsekwencja obszaru zainteresowań oraz osiągnięć naukowo-badawczych, wynikających z zakresu szeroko interpretowanej historii wychowania. Od początku stał się i pozostał badaczem w tej nauce, dodajmy, badaczem o cechach ogromnej pracowitości oraz stale poszerzającym w niej własny obszar badawczy [...] jest uczonym, który wnosi trwałe dorobek naukowy, zwłaszcza do polskiej, a także międzynarodowej historii wychowania. Jest także znaną w kraju Osobą integrującą współczesnych historyków wychowania, szczególnie należących do młodego pokolenia⁶⁹.

D. Koźmian stwierdziła jednoznacznie, że cały dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny W. Jamrożka odpowiada wymaganiom stawianym przez ustawę

⁶⁹ Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dr hab. Danuty Koźmian (maszynopis), s. 10–11.

o stopniach i tytułach naukowych i w pełni uzasadnia nadanie mu tytułu naukowego profesora nauk społecznych w zakresie pedagogiki⁷⁰.

Zdaniem prof. Lecha Mokrzeckiego „rozwił i znakomicie koordynował badania zespołowe, czego efektem są liczne cenne publikacje dotyczące różnorodnych kwestii z historii wychowania, historii rodziny, familiologii, polityki oświatowej, organizacji szkolnictwa, szczególnie w czasach nowożytnych i najnowszych”⁷¹. L. Mokrzecki z całym przekonaniem poparł wnioski o nadanie Wiesławowi Jamrożkowi za całokształt dorobku tytułu profesora nauk społecznych⁷².

Prof. Karol Poznański podkreślił w swojej recenzji m.in., że osiągnięcia naukowe, organizacyjne i dydaktyczne W. Jamrożka są „pod każdym względem ważne, znaczące i stanowią wymierny wkład w rozwój nauk społecznych, a szczególnie pedagogiki i historii wychowania”⁷³. Wyraził opinię, iż „wyróżniają się dojrzałością merytoryczną i wysokim kunsztem metodologicznym”. Na zakończenie recenzji stwierdził, że jest dojrzałym kandydatem zabiegającym o przyznanie mu tytułu naukowego profesora nauk społecznych w dziedzinie pedagogiki.

Prof. Kazimierz Przyszczypkowski – podobnie jak prof. L. Mokrzecki – eksponował w swojej recenzji m.in. umiejętność funkcjonowania dr hab. Wiesława Jamrożka w pracy zespołowej i zwrócił uwagę na współpracę międzynarodową Profesora. Stwierdził, że całość Jego dorobku „przekracza wymogi stawiane tego rodzaju wnioskami. Nie są to dokonania jednostkowe. W każdym z obszarów można mówić o znaczących osiągnięciach”⁷⁴. W konkluzji wyraził opinię, iż „dorobek naukowy, działalność dydaktyczna oraz udział w kształceniu młodych kadr naukowych w pełni upoważniają nadanie dr hab. Wiesławowi Jamrożkowi tytułu naukowego profesora nauk społecznych w zakresie pedagogiki”⁷⁵.

Rzecznik uczelni niepublicznych

Wiesław Jamrozek poza Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w przeszłości zatrudniony był również w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. T. Kotarbińskiego w Zielonej Górze (w latach 1987–1990), Bałtyckiej Wyższej Szkole Huma-

⁷⁰ Ibidem, s. 11.

⁷¹ Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dra hab. Lecha Mokrzeckiego (maszynopis), s. 7.

⁷² Ibidem, s. 8.

⁷³ Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dra hab. Karola Poznańskiego (maszynopis), s. 5.

⁷⁴ Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dra hab. Kazimierza Przyszczypkowskiego, s. 8.

⁷⁵ Ibidem, s. 9.

nistycznej w Koszalinie (1994–2003), Wyższej Szkole Humanistycznej w Lesznie (2001–2003), Wyższej Szkole Humanistycznej TWP w Szczecinie (2004–2007)⁷⁶.

Wśród uczelni niepublicznych wyjątkowe miejsce zajmowała Łużycka Szkoła Wyższa im. Jana Benedykta Solfy z siedzibą w Żarach (poprzednia nazwa: Łużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Jana Benedykta Solfy z siedzibą w Żarach⁷⁷). Wiesław Jamrozek był współinspiratorem, organizatorem i pierwszym rektorem (2004–2009) tej powstałej 2 marca 2004 roku uczelni (fot. 12). We wspomnieniach pisano o nim, że był „mistrzem i opiekunem naukowym [...] dla współpracowników i studentów był życzliwym przewodnikiem, tak pełnym energii i pasji w pracy dydaktycznej [...]. W Żarach kontynuował pracę pedagogiczną i rozwijał swe pasje naukowe. Jednocześnie rozszerzył zakres badań o elementy regionalne związane z tradycją łużycką, a współpracując z miejscowym Kresowym Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym, brał aktywnie udział w lokalnych sejmikach krajoznawczych⁷⁸”. W ostatnich latach życia pełnił tam funkcję prorektora (2009–2021), a także kierownika Katedry Podstaw Pedagogiki. Przez lata funkcjonowania działającej w jego rodzinnym mieście uczelni był bardzo zaangażowany w jej bieżącą działalność i kolejne reorganizacje⁷⁹. To powodowało, że doskonale rozumiał problemy niepublicznych szkół wyższych, często zabierał głos w obronie ich interesów. Opiniując projekt ustawy dotyczący zmian w prawie o szkolnictwie wyższym podczas prac komisji sejmowej w 2010 roku podkreślał:

[...] w pierwszych 15 latach po odzyskaniu przez Polskę suwerenności niemal pięciokrotnie wzrosła liczba studentów. Było to możliwe również dzięki powstaniu i rozwojowi uczelni niepublicznych w Polsce. Uczelnie te mimo różnych trudności nadal stanowią istotny sektor obszaru szkolnictwa wyższego, przyczyniając się do wyrównywania w Polsce szans kolejnych generacji w dostępie do szkolnictwa wyższego – nie tylko dla młodzieży, która uzyskując świadectwa dojrzałości, bezpośrednio po tym ubiega się o przyjęcie na studia. Wiele małych uczelni niepublicznych pełni w swoich środowiskach ważną funkcję kulturotwórczą. Często są one jedynymi tego typu instytucjami w tych środowiskach, wpływającymi na niższe koszty kształcenia na poziomie studiów wyższych w porównaniu z kosztami edukacji w większych środowiskach akademickich,

⁷⁶ Zob. Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi..., op. cit., s. 4.

⁷⁷ 23 stycznia 2017 roku uczelnia decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniła nazwę na Łużycka Szkoła Wyższa im. Jana Benedykta Solfy w Żarach, co było spowodowane poszerzeniem zakresu kształcenia wykraczającym poza profil określony w dotychczasowej nazwie Uczelni i planami uzupełnienia kształcenia o kolejne kierunki studiów (*O uczelni*, <https://lsw.edu.pl/index.php/uczelnia/o-uczelni/> dostęp: 26.05.2021).

⁷⁸ *Zasłużony dla ŁSW w Żarach*, <https://lsw.edu.pl/index.php/zasluzony-dla-lsw-w-zarach/> (dostęp: 28.02.2024).

⁷⁹ Przemówienie rektora Łużyckiej Szkoły Wyższej dra Romana Macieja Józefiaka podczas uroczystości pogrzebowych Profesora Wiesława Jamrożka w Poznaniu w dn. 10 kwietnia 2021 roku.

a także zaspokajającymi często tzw. odroczone potrzeby edukacyjne w odniesieniu do tego poziomu kształcenia. Duża część słuchaczy niepublicznych szkół wyższych nie podjęłaby w ogóle studiów, gdyby w najbliższym ich środowisku nie było uczelni [...]»⁸⁰.

Fot. 12. Inauguracja roku akademickiego w Łużyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Żarach

Źródło: archiwum rodzinne

Nauczyciel, promotor, mistrz – działalność dydaktyczna i promotorska

Profesor Wiesław Jamrożek przez wiele lat prowadził regularne seminaria doktorsko-habilitacyjne, odbywające się co kwartał w siedzibie Zakładu, skupiające uczestników z całej Polski, podejmujących starania o uzyskanie stopni naukowych. Większość omawianych tam i powstających pod okiem Profesora prac dotyczyła szeroko rozumianej historii wychowania XX wieku. Po uzyskaniu statusu samodzielnego pracownika nauki wypromował w sumie siedmiu doktorów (fot. 13). Pierwszą obronioną rozprawą doktorską była praca Edyty Głowackiej-Sobiech *Życie i działalność pedagogiczna Olgi i Andrzeja Małkowskich, twórców polskiego skautingu* (2001). Kolejne doktoraty powstałe pod pieczę naukową W. Jamrożka to: Ewy Kuczyńskiej *Rozwój myśli i prak-*

⁸⁰ Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży (nr 221), 9 listopada 2010 r. Wysłuchanie publiczne dotyczące rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz zmianie niektórych innych ustaw (druk nr 3391), Biuletyn, Kancelaria Sejmu. Biuro Komisji Sejmowych. Nr 4350/VI kad., s. 41.

tyki logopedycznej w Drugiej Rzeczypospolitej (2001), Danuty Apanel *Instytucjonalna opieka całkowita nad dzieckiem na Pomorzu Środkowym w latach 1945–1975* (2003), Mikołaja Brenka *Przemiany opieki i pomocy społecznej w Polsce Ludowej do 1980 roku* (2010), Tomasza Fetzkiego *Koncepcje Édouarda Séguina i ich znaczenie dla rozwoju pedagogiki osób niepełnosprawnych intelektualnie* (2010)⁸¹, Anny Knocińskiej *Przemiany poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego w Wielkopolsce w latach 1945–2008* (2010) oraz Konrada Nowaka-Kluczyńskiego *Pedagogika na poznańskim uniwersytecie 1919–1993* (2015). W 2019 roku W. Jamrozek został powołany na promotora Grażyny Gramzy, przygotowującej dysertację doktorską *Kulturalno-edukacyjna aktywność środowisk polonijnych w Holandii w latach 1989–2019*. Pracę promotorską po śmierci Profesora kontynuowała Justyna Gulczyńska oraz promotor pomocniczy Konrad Nowak-Kluczyński, a obrona pracy miała miejsce 20 czerwca 2023 roku.

Wiesław Jamrozek w dwunastu przewodach doktorskich pełnił rolę recenzenta. Wielokrotnie opiniował także koncepcje pracy doktorskiej w trakcie otwierania przewodu. Uczestniczył również w dwudziestu jeden zakończonych przewodach habilitacyjnych. Był ponadto autorem 28 recenzji wydawniczych przygotowywanych w klasycznej tradycyjnej formie naukowej⁸².

Jako nauczyciel akademicki Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM był każdego roku promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich. W swej promotorskiej wizytówce wskazywał różnorodną tematykę przykładowych prac⁸³, a także zaznaczał, iż warsztat badawczy preferowany na seminariach jest dla badań realizowanych na pograniczu nauk o wychowaniu i nauk historycznych. Podczas spotkań seminaryjnych zachęcał do korzystania z walorów metod historyczno-pedagogicznych, podkreślając konieczność pracy ze źródłami, dokumentacją badanych instytucji i placówek społecz-

⁸¹ Praca doktorska Tomasza Fetzkiego powstała w ramach tzw. grantu promotorskiego realizowanego w latach 2007–2010 i została wyróżniona w 2012 roku nagrodą pierwszego stopnia w ogólnopolskim „Konkursie Prac Magisterskich i Doktorskich z Historii Edukacji – Nagrody im. Profesora Czesława Majorka”.

⁸² Zob. Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi..., op. cit.

⁸³ Przykłady tematów realizowanych na seminarium W. Jamrożka: „Działalność edukacyjna polskiej opozycji politycznej lat siedemdziesiątych”; „Problem dojrzałości szkolnej w świetle polskiej teorii i praktyki pedagogicznej przełomu stuleci”; „Wychowania w rodzinie w świetle nauki Jana Pawła II”; „Pedagogika Marii Montessori i jej recepcja w teorii i praktyce edukacyjnej w Polsce na przełomie stuleci”; „Miłość rodzicielska w świetle teorii i publicystyki pedagogicznej III RP”; „Rodzina z problemem alkoholowym w pracach samorządu terytorialnego (na przykładzie miasta Gniezna na przełomie stuleci)”; „Szkolnictwo podstawowe na Ziemi Kościańskiej w latach 1989–2009”; „Edukacja muzyczna w zreformowanej szkole polskiej (po 1999 roku)”; „Sport i kultura fizyczna na terenie Miasta Wolsztyn w latach 1989–2009”; „Instytucjonalne wychowanie przedszkolne na Ziemi Złotowskiej w III Rzeczypospolitej”; „Edukacja przyrodnicza w wychowaniu przedszkolnym III Rzeczypospolitej”; „Pedagog szkolny w placówkach edukacyjnych Ostrzeszowa na przełomie stuleci”; „Kształcenie integracyjne w Poznaniu na przełomie stuleci”; „Działalność kulturalno-oświatowa wielkopolskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku”.

no-wychowawczych oraz edukacyjnych. Wykorzystywano metody i techniki badawcze typowe dla pedagogiki, zwłaszcza metodę monografii pedagogicznej, technikę analizy dokumentów (źródeł) oraz wywiad. Profesor ogromną wagę przywiązywał do rzetelnie przygotowanej bibliografii, z klasycznym podziałem na źródła i opracowania.

Fot. 13. Uroczystość promocji habilitacyjnej Edyty Głowackiej-Sobiech i doktorskiej Konrada Nowaka-Kluczyńskiego – 9 grudnia 2016 roku

Źródło: Archiwum Zakładu Historii Wychowania WSE UAM

Z zainteresowaniami i przedsięwzięciami naukowymi Wiesława Jamrożka pozostawała w ścisłym związku jego działalność dydaktyczna. Prowadził ćwiczenia i wykłady na studiach pedagogicznych z zakresu historii wychowania i pedagogiki porównawczej: „nigdy nie przeprowadził wykładu bez garnituru i eleganckiej, wyprasowanej koszuli [...] nawet podczas pandemii, łącząc się ze studentami [...] zawsze siadał przy biurku w oficjalnym uniformie”⁸⁴. Wraz z uzyskiwaniem kolejnych stopni i tytułów ograniczył aktywność dydaktyczną do wykładów oraz seminariów licencjackich i magisterskich, a także autorskich zajęć fakultatywnych⁸⁵. Cechowała go życzliwość w stosunku do każdego studenta. W przekazywaniu wiedzy nie ograniczał się do akademickich podręczników, dzielił się swym warszatem pracy

⁸⁴ K. Sadowska, *Tacie na do widzenia*, op. cit., s. 142.

⁸⁵ Zob. Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi..., op. cit.

opatrzonym licznymi ciekawostkami, przemyśleniami i refleksją, lubił ilustrować treści omawiane na zajęciach fragmentami filmów dokumentalnych oraz fabularnych, głównie tych o charakterze biograficznym. Wiedzę przekazywał w sposób jasny i rzeczowy. Dużym zainteresowaniem cieszyły się także jego zajęcia z przedmiotu fakultatywnego „Dziedzictwo kulturowe Polaków kresowych”⁸⁶. Warto zaznaczyć, iż od 17 września 1992 roku Wiesław Jamrozek był członkiem Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich – oddział w Poznaniu. Ponadto prowadził zajęcia na studiach podyplomowych Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM.

Zakończenie

Dat istotnych dla poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki jest wiele. Wszak, jak pisał Wiesław Jamrozek, Katedra Pedagogiki i Dydaktyki utworzona w 1919 roku, w uruchomionym wówczas Uniwersytecie Poznańskim, powstała w czasie Drugiej Rzeczypospolitej, kiedy to miała miejsce „eksplozja” myśli pedagogicznej⁸⁷. Profesor zwracał uwagę na fakt, iż to czas ruchu Nowego Wychowania, rozwoju pedagogiki socjologicznej (pedagogiki społecznej), pedagogiki kultury (pedagogiki humanistycznej, personalistycznej). Katedra Pedagogiki i Dydaktyki UP, od początku jej istnienia, była ważnym ośrodkiem badań pedagogicznych, obok np. Wolnej Wszechnicy Polskiej, gdzie na Wydziale Pedagogicznym utworzono w 1925 roku Studium Pracy Społeczno-Oświatowej pod kierownictwem Heleny Radlińskiej czy Instytutu Pedagogiki Specjalnej, utworzonego w 1922 roku, w Warszawie, pod kierownictwem Marii Grzegorzewskiej⁸⁸.

Poznańska uniwersytecka pedagogika jest znaczącym ośrodkiem naukowo-badawczym. Należy do potencjalnie najsilniejszych uniwersyteckich ośrodków akademickich w Polsce. Nazwiska poznańskich pedagogów znaleźć można wśród wybitnych osobowości świata nauki⁸⁹. Wiesław Jamrozek zaliczany jest do grona najważniejszych osób poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki na polu historii

⁸⁶ Zagadnienia omawiane podczas przedmiotu fakultatywnego „Dziedzictwo kulturowe Polaków kresowych”: kresy Pierwszej Rzeczypospolitej i ich rola w rozwoju polskiej edukacji i nauki; kresy w okresie niewoli narodowej; ziemie zabrane, kresy odłączone; kresy Drugiej Rzeczypospolitej; kresy w latach drugiej wojny światowej; deportacje, zbrodnie nacjonalistów ukraińskich; przesiedlenia Kresowian; ludność polska na dawnych kresach w czasach mocarstwa sowieckiego; dawne kresy po upadku imperium; kresowiaci w powojennej Polsce. Źródło: Wizytówka fakultetu: Wiesław Jamrozek „Dziedzictwo kulturowe Polaków kresowych”, Archiwum Zakładu Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM.

⁸⁷ W. Jamrozek, *Praktyka i myśl edukacyjna Drugiej Rzeczypospolitej – w 90 rocznicę odzyskania niepodległości*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2008, nr 24, s. 121–127.

⁸⁸ Ibidem.

⁸⁹ K. Nowak-Kluczyński, *Problematyka naukowo-badawcza i dorobek naukowy pracowników Katedry Pedagogiki i Dydaktyki Uniwersytetu Poznańskiego 1919–1939 w stulecie powstania*

oświaty i myśli pedagogicznej⁹⁰. Wyrażał swoje zaniepokojenie procesem „stałej tendencji do pomniejszania (czy wręcz eliminowania) udziału historii wychowania w programach kształcenia pedagogicznego”⁹¹. Aktywnie uczestniczył w dyskusjach i refleksjach nad jej przedmiotem oraz metodami badawczymi, a także jej miejscem w naukach humanistycznych. Wskazywał na ważną rolę historii wychowania w kształceniu kolejnych pokoleń pedagożek i pedagogów, dążył do poprawy stanu jej nauczania, wspierając jednocześnie wszystkie marginalizowane czy zamykane katedry, zakłady, pracownie prowadzące działalność naukowo-dydaktyczną w tej dziedzinie w całej Polsce.

We wspomnieniach córki, Katarzyny Sadowskiej – ojciec „był zawsze rozsądny i niekonfliktowy, miał ogromne poczucie empatii, wyjątkowo głęboko ukształtowane sumienie”⁹². W wywiadach Wiesław Jamrozek podkreślał „jak ważne są w życiu zdrowie, przyjaźń, obecność i wsparcie rodziny oraz innych, bliskich im, ludzi”⁹³. Bogusław Śliwerski podkreślał, iż Wiesław Jamrozek „zawsze zwracał uwagę swoich słuchaczy i studentów na rolę wychowania w kształceniu postaw patriotycznych i obywatelskich, na rozwijanie u młodzieży umiłowania ojczyźnej ziemi, znajomości i szacunku dla tradycji narodowych, poczucia obowiązku względem własnego narodu i państwa oraz odpowiedzialności za ich dalsze losy. Kontynuował piękną tradycję utrwalania dokonań polskiej humanistyki i historii myśli pedagogicznej [...]”. Pozostanie z nami jako znakomity historyk⁹⁴.

Prof. zw. dr hab. Wiesław Jamrozek zmarł 2 kwietnia 2021 roku. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 10 kwietnia 2021 roku w kościele parafii Opatrzności Bożej w Poznaniu. Został pochowany na przykościelnym cmentarzu.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (AUAM), Akta doktoranta.

Jamrozek Wiesław 1986/86, sygn. 825/308:

(a) Życiorys, Poznań, 6 czerwca 1986;

Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1919–2019), „Biuletyn Historii Wychowania” 2019, nr 41, s. 162.

⁹⁰ K. Nowak-Kluczyński, *Pedagogika na poznańskim uniwersytecie 1919–1993*, Poznań 2014 (praca doktorska – maszynopis), s. 444–446.

⁹¹ W. Jamrozek, *Historia wychowania w kształceniu pedagogicznym (wybrane problemy)*, w: *Stan i perspektywy historii wychowania*, red. W. Jamrozek, Poznań 1995, s. 91.

⁹² K. Sadowska, *Tacie na do widzenia*, op. cit., s. 142.

⁹³ J. Todorow, *Nauczyłem się pokory wobec życia. Rozmowa z prof. Wiesławem Jamrozkiem, rektorem Łużyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Jana Benedykta Solfy w Żarach*, <https://gazetalubuska.pl/nauczylem-sie-pokory-wobec-zycia/ar/7852697> (dostęp: 20.11.2023).

⁹⁴ B. Śliwerski, *Pożegnanie Profesora Wiesława Jamrozka*, op. cit., s. 144.

- (b) Dyplom ukończenia studiów magisterskich, Poznań, 6 października 1977;
- (c) Zawiadomienie o nadaniu stopnia naukowego doktora, 1986.

Archiwum Zakładu Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM:

- (a) Wizytówka fakultetu: Wiesław Jamrozek „Dziedzictwo kulturowe Polaków kresowych”;
- (b) Jamrozek W., Kabacińska K. (2007), *Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Wychowania UAM za rok akademicki 2006/2007* (maszynopis).
- (c) Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi, profesorowi nadzwyczajnemu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2014 (maszynopis).
- (d) Nowak-Kluczyński K., *Pedagogika na poznańskim uniwersytecie 1919–1993*, Poznań 2014 (praca doktorska – maszynopis).
- (e) Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dr hab. Danuty Koźmian (maszynopis).
- (f) Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dra hab. Lecha Mokrzeckiego (maszynopis).
- (g) Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dra hab. Karola Poznańskiego (maszynopis).
- (h) Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra hab. Wiesława Jamrożka autorstwa prof. zw. dra hab. Kazimierza Przyszczypkowskiego (maszynopis).

Archiwum Zakładu Historii Kultury i Edukacji Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM:
Zarządzenie nr 433/2023/2024 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 24 kwietnia 2024 roku w sprawie zmian organizacyjnych na Wydziale Studiów Edukacyjnych.

Źródła drukowane

- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za rok szkolny 1959/1962 za rektoratu prof. dra Alfonsa Klafkowskiego, Poznań 1963.
- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za rok szkolny 1956/1957 za rektoratu prof. dra Alfonsa Klafkowskiego, Poznań 1958.
- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1962/1963–1964/1965 za rektoratu prof. dra Gerarda Labudy, Poznań 1967.
- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1965/1966–1967/1968 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1969.
- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu za lata akademickie 1968/1969–1969/1970 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1971.
- Kronika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Za lata akademickie 1969/1970–1971/1972 za rektoratu prof. dra Czesława Łuczaka, Poznań 1975.
- Postanowienie nr 115.9.2016 Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 września 2016 r. w sprawie nadania tytułu profesora*, M.P.2016.1140.
- Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży (nr 221), 9 listopada 2010 r. Wysłuchanie publiczne dotyczące rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie

sztuki oraz zmianie niektórych innych ustaw (druk nr 3391), Biuletyn, Kancelaria Sejmu. Biuro Komisji Sejmowych. Nr 4350/VI kad.

Źródła internetowe

Nominacje profesorskie w Pałacu Prezydenckim: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/nominacje/art,29,nominacje-profesorskie-w-palacu-prezydenckim.html> (dostęp: 30.05.2021).

O uczelni: <https://lsw.edu.pl/index.php/uczelnia/o-uczelni/> (dostęp: 26.05.2021).

J. Todorow, *Nauczyłem się pokory wobec życia. Rozmowa z prof. Wiesławem Jamrożkiem, rektorem Łużyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Jana Benedykta Solfy w Żarach*, <https://gazetalubuska.pl/nauczylem-sie-pokory-wobec-zycia/ar/7852697> (dostęp: 20.11.2023).

Zasłużony dla ŁSW w Żarach, <https://lsw.edu.pl/index.php/zasluzony-dla-lsw-w-zarach/> (dostęp: 28.02.2024).

Przemówienia

Przemówienia wygłoszone podczas uroczystości pogrzebowych Profesora Wiesława Jamrożka w Poznaniu w dn. 10 kwietnia 2021 roku:

1. Prorektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ds. relacji z otoczeniem społecznym prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik.
2. Rektor Łużyckiej Szkoły Wyższej dr Roman Maciej Józefiak.
3. Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska.

Listy gratulacyjne

List gratulacyjny Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM prof. zw. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej oraz całej społeczności wydziałowej z dnia 25 września 2017 roku.

List gratulacyjny zespołu pracowników Katedry Historii Wychowania i Pedeutologii Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 25 września 2017 roku.

List gratulacyjny z okazji Jubileuszu Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu od pracowników Katedry Historii Wychowania Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie z dnia 25 września 2017 roku.

List gratulacyjny pracowników Instytutu Nauk o Wychowaniu w Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum w Krakowie z dnia 25 września 2017 roku.

List gratulacyjny społeczności Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej z dnia 25 września 2017 roku.

List gratulacyjny Kierownik Katedry Historii Wychowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku prof. zw. dr hab. Elwiry Kryńskiej wraz z Pracownikami z dnia 25 września 2017 roku.

List gratulacyjny Pracowni Historii Oświaty i Wychowania Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 25–26 września 2017 roku.

Opracowania

- Apanel D., Dąbrowska J.E., *Sprawozdanie z VI Walnego Zebrania Towarzystwa Historii Edukacji*, Warszawa, 14 stycznia 2016 roku, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2016, nr 34, s. 288–292.
- Brenk M., *Stanisław Michalski (1928–1990) – twórca poznańskiej szkoły historii wychowania*, „Studia Paedagogica Ignatiana” 2022, nr 2, s. 93–110.
- Brenk M., Nowak-Kluczyński K., *50 lat Zakładu Historii Wychowania na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2017, nr 3–4, s. 232–238.
- Brenk M., Nowak-Kluczyński K., *Profesor Wiesław Jamrozek (1954–2021) – pedagog, historyk wychowania*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 118–133.
- Dziecko w rodzinie i społeczeństwie. Dzieje nowożytne*, red. W. Jamrozek, K. Jakubiak, t. II, Bydgoszcz 2002.
- Falkowska J., *Seminarium naukowe nt. „Badania regionalne w polskiej historii wychowania” – Obrzycko 11–12 czerwca 2008 r.*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2008, nr 24, s. 255–257.
- Hellwig J., *Historia wychowania w poznańskim ośrodku naukowym*, „Biuletyn Historii Wychowania” 1994, nr 1, s. 13–14.
- Jamrozek W., „Biuletyn Historii Wychowania”, w: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. red. T. Pilch, t. I, Warszawa 2003, s. 403.
- Jamrozek W., *Historia wychowania w kształceniu pedagogicznym (wybrane problemy)*, w: *Stan i perspektywy historii wychowania*, red. W. Jamrozek, Poznań 1995, s. 91–96.
- Jamrozek W., *Historia wychowania w kształceniu pedagogicznym (wybrane problemy)* w: *Treści historyczne w nowej koncepcji studiów pedagogicznych*, red. K. Bartnicka, Pułtusk 2007.
- Jamrozek W., *Idee edukacyjne demokracji w Galicji do 1918 r.*, Poznań 1994.
- Jamrozek W., *Kongresy i zjazdy pedagogiczne w polskiej myśli i praktyki edukacyjne (do 1939 roku)*, Poznań 2016.
- Jamrozek W., *Praktyka i myśl edukacyjna Drugiej Rzeczypospolitej – w 90 rocznicę odzyskania niepodległości*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2008, nr 24, s. 121–127.
- Jamrozek W., *W pięćdziesięciolecie Zakładu Historii Wychowania Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, w: *Wielkopolska i Wielkopole w dziejach polskiej edukacji. Księga jubileuszowa z okazji 50-lecia Zakładu Historii Wychowania na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, red. E. Głowacka-Sobiech, K. Kabacińska-Łuczak, Poznań 2017.
- Jamrozek W., *Z dziejów poznańskiej historii wychowania*, w: *Uniwersytet. Społeczeństwo. Edukacja*, red. W. Ambroziak, K. Przyszczypkowski, Poznań 2004.
- Jamrozek W., Ratajczak K., Żołędź-Strzelczyk D., *Ad novum fructum. Z okazji jubileuszu poznańskich historyków wychowania*, Poznań 2007.
- Jamrozek W., Szablicka-Żak J., *Komisja Edukacji Narodowej 1773–1794, t. XII, Szkoły w Wydziale Nowogrodzkim*, Warszawa 2018.
- Kabacińska K., *Seminarium naukowe Zakładu Historii Wychowania w Ciążeniu, 3–4 czerwca 2009*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2009, nr 25, s. 244–245.
- Łużyce po obu stronach Nysy. Die Lausitz auf beiden seiten der Neiße*, red. W. Jamrozek, I. Kumor-Pilarczyk, J. Tarniowy, Żary 2011.
- Nowak-Kluczyński K., *Historia dyscypliny pedagogiki na Uniwersytecie Poznańskim oraz Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w stulecie istnienia – próba rekonstrukcji*, „Studia Edukacyjne” 2020, nr 58, s. 191–212.

- Nowak-Kluczyński K., *Pedagogika na Uniwersytecie Poznańskim i na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 1919–2023*, w: *XXX lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1993–2023. Wydanie jubileuszowe*, red. A. Cybal-Michalska, A. Gromkowska-Melosik, K. Kuszak, M. Piorunek, W. Segiet, Poznań 2023, s. 363–417.
- Nowak-Kluczyński K., *Problematyka naukowo-badawcza i dorobek naukowy pracowników Katedry Pedagogiki i Dydaktyki Uniwersytetu Poznańskiego 1919–1939 w stulecie powstania Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1919–2019)*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2019, nr 41, s. 145–165.
- Nowak-Kluczyński K., Brenk M., *Jubileusz 50-lecia Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, „Łużyckie Zeszyty Naukowe” 2017, nr 10–11, s. 98–100.
- Nowicki M., *Seminarium naukowe nt. „Warsztat pracy współczesnego historyka wychowania” (Obrzycko, 28–29 czerwiec 2010)*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2010, nr 26, s. 232–233.
- Nowicki M., *Sprawozdanie z Seminarium naukowego w Obrzycku, 28–29 czerwca 2011 r.*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2011, nr 27, s. 273–275.
- Nowicki M., *Sprawozdanie z Seminarium Naukowego Zakładu Historii Wychowania WSE UAM w Obrzycku (15–16.06.2016), pt. Źródła materialne w badaniach historyczno-pedagogicznych*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2016, nr 35, s. 233.
- Powiązania rodzinne wśród twórców polskiej myśli i praktyki edukacyjnej*, red. W. Jamrożek, K. Kabacińska, K. Ratajczak, W. Szulakiewicz, Poznań 2007.
- Poznański K., *Profesor Wiesław Jamrożek (1954–2021). Wspomnienie*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 146–149.
- Rola i miejsce kobiet w edukacji i kulturze polskiej (Tezy i streszczenia)*, red. W. Jamrożek, D. Żołądz-Strzelczyk, Poznań–Zajączkowo 1997.
- Rola i miejsce kobiet w edukacji i kulturze polskiej*, red. W. Jamrożek, D. Żołądz-Strzelczyk, t. I, Poznań 1998.
- Sadowska K., *Tacie na do widzenia*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 140–142.
- Sierpowski S., Malinowski J., *Stanisław Michalski (1828–1990), pedagog, historyk wychowania*, w: *Sylwetki sławnych i zasłużonych absolwentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, Poznań 2019, s. 151–152.
- Sprawozdanie z działalności Zakładu Historii Wychowania*, „Studia Edukacyjne” 2008, nr 7, s. 330–336.
- Stan i perspektywy historii wychowania*, red. W. Jamrożek, Poznań 1995.
- Szulakiewicz W., *Historia oświaty i wychowania w Polsce 1944–1956*, Kraków 2006, s. 228.
- Szulakiewicz W., *Historia wychowania w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza*, Warszawa 2007.
- Szybiak I., *Towarzystwo Historii Edukacji*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2002, nr 1–2, s. 164–167.
- Śliwerski B., *Pożegnanie Profesora Wiesława Jamrożka*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy” 2021, nr 3–4, s. 143–145.
- W dialogu z przeszłością. Księga poświęcona Profesorowi Janowi Hellwigowi*, red. W. Jamrożek, D. Żołądz-Strzelczyk, Poznań 2002.

- Wałęga, A., *Projekt badawczy historyków wychowania realizowany z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki*, „Biuletyn Historii Wychowania” 2013, nr 30, s. 197–200.
- XXV lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1993–2018. Wydanie jubileuszowe*, red. A. Cybal-Michalska, A. Gromkowska-Melosik, K. Kuszak, M. Piorunek, W. Segiet, Poznań 2018.
- Z prac poznańskich historyków wychowania*, red. J. Hellwig, W. Jamrozek, D. Żołędź, Poznań 1994.